

မြန်မာပြည်ရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် စစ်တပ်၏ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်မှုဒဏ်ကို ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်းကဒီမိုကရေစီနည်းဖြင့် တင်မြှောက်ထားသောအစိုးရထံမှ အာဏာသိမ်းယူ ခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှစ၍ ခံခဲ့ရသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် အိန္ဒိယနှင့် နယ်နိမိတ် ထိစပ်နေသော မြန်မာပြည်အနောက်ဘက်ရှိ ချင်းပြည်နယ်၌ ဖြစ်ပွားနေသော လူ့အခွင့် အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ဖိနှိပ်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ စစ်အစိုးရ၏ ကန့်သတ်ချုပ်ချယ် တားမြစ်ခြင်းနှင့် ချင်းပြည်နယ်သို့ မသွားလာ နိုင်မှုများကြောင့် တိုင်းရင်းသားချင်းလူမျိုးများ ကြုံတွေ့နေရသော အခြေအနေများကို များစွာ အစီရင်ခံစာ ခြင်းများကို မတွေ့ရှိရပေ။

၂၀၀၅ မှ ၂၀၀၈ အထိ အိန္ဒိယနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့တွင် လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က မေးမြန်းခဲ့သည်။ ချင်းလူမျိုးများမှ နအဖနှင့် တပ်မတော်မှ ကျူးလွန်သည့် ဆိုးရွားသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများအကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ ထိုညှဉ်းပန်းမှု များတွင် အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးစေခိုင်းမှု၊ နှိပ်စက်မှုနှင့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှု၊ ပရမ်းပတာ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်မှု၊ ဆန့်ကျင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များအား ပြင်းထန်စွာ အရေးယူ ဂလုစားချေမှု၊ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်၊ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ သွားလာမှုများအပေါ် ကန့်သတ် ချုပ်ချယ်မှု၊ အဓမ္မခြိမ်းခြောက်တောင်းယူခြင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာများကို သိမ်းပိုက်ခြင်း၊ ရက်စက်သောစစ်သားစုဆောင်းရေး မူဝါဒများ၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာမှ အပဖြစ်သော သတ်ဖြတ်ခြင်းများဖြစ်သည်။ ချင်းလူမျိုးအနည်းငယ်က ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (ယ်ပီ) နှင့် ၎င်း၏ စစ်တပ်များ (ယဗြ)ကဲ့သို့သော ဆန့်ကျင်ရေးအဖွဲ့များကလည်း ချင်းအရပ်သားများ အပေါ် အဓမ္မခြိမ်းခြောက်တောင်းယူခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်းမှုများပြုကြသည်ဟု ပြောဆိုသည်။

တပ်မတော်၏ ညှဉ်းပန်းမှုများအပြင် စစ်အစိုးရ၏မူဝါဒများနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများက ချင်းလူမျိုးတွေ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်မှုကို ခက်ခဲစေသည်။ အတင်းလုပ်အားပေးစေ ခိုင်းခြင်းများက ချင်းလူမျိုးတွေ၏ ကုန်သွယ်မှု၊ စီးပွားရေးနှင့် နေ့စဉ် လုပ်ငန်းများကို ပုံမှန် နှောင့်ယှက်စေသည်။ အထူးသဖြင့်၊ ကောက်ပဲသီးနှံများကိုသာ အဓိကအစားအစာ အဖြစ် ဖြိုခိုနေရသည့် လယ်သမားများနှင့် မိသားစုများက အတင်းလုပ်အားပေးမှုဒဏ် ကိုခံရသည်။ ပရမ်းပတာငွေကြေးကောက်ခံမှုများနှင့်ခြိမ်းခြောက်ပြီးတောင်းယူမှုများက ပစ္စည်းဥစ္စာများပိုင်ဆိုင်မှု၊ ရောင်းချမှုနှင့် ထိန်းသိမ်းမှုများကိုခက်ခဲစေသည်။ နအဖ၏ တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးခွဲခြားဆက်ဆံမှုများက ချင်းခရစ်ယာန်များအား ရာထူး တိုးပေးရေး၊ လစာကောင်းသော အစိုးရအလုပ်များရရှိစေရေးတို့ကို ကန့်သတ်စေသည်။ လူပေါင်းထောင်ချီ၍ အသတ်ခံရပြီး၊ အကျဉ်းချခံရသည့် ၁၉၈၈ အရေးအခင်း ဖြစ်ပွားပြီးချိန်မှစ၍ ချင်းပြည်နယ်တွင် တိုးတက်လာနေသော စစ်တပ်အင်အားက ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်မှုများကိုဖြစ်ပွားစေပြီး၊ ထိုညှဉ်းပန်းမှုများကြောင့် ချင်းလူမျိုးများသည် မြန်မာပြည်မှ ထွက်ခွာလာခဲ့ကြရသည်။

ဤအစီရင်ခံစာတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံမိနီရစ်ပြည်၌ စေတနာ့ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မိနီရစ်အာဏာပိုင်များ၏ လက်အောက်တွင် လူမျိုးရေးခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ဒဏ်တွေကို ခါးစည်းခံနေရသည်။ ချင်းလူမျိုးများအကြောင်းနှင့် သူတို့အတွက် အကာအကွယ် ကင်းမဲ့နေမှုများကို လေ့လာ တင်ပြထားသည်။ ချင်းပြည်နယ်မှ ၄၀၄ ကီလိုမီတာအကွာ နယ်နိမိတ်ထိစပ်နေသည့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မိနီရစ်ပြည်နယ်သည် ချင်းပြည်နယ်မှ ထွက်ခွာလာသည့် ချင်းလူမျိုးတွေအတွက် အဓိက ခရီးပန်းတိုင် ဖြစ်ပေသည်။ မိနီရစ်တွင် ကာလကြာရှည်စွာနေထိုင်သူများဖြစ်သည့် ချင်းအဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်များအရ၊ ချင်းပြည်နယ်မှ လူဦးရေ ၂၀% ဖြစ်သည်။ လူပေါင်း ၁၀၀၊၀၀၀ ခန့်မှာ မိနီရစ်တွင်ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုသည်။ မိနီရစ်သည် ချင်းပြည်နယ်၏နယ်စပ် ဖြစ်ရုံသာမက၊ ချင်းနှင့် မိနီရစ်ရှိ လူမျိုးများတွင် တူညီသောသမိုင်းကြောင်းများရှိကြပြီး၊ ဘိုးဘွားစဉ်လာများလည်း တူနေကြသောကြောင့် ချင်းလူမျိုးတွေအတွက် မိနီရစ်သည် ဆွဲဆောင်မှုရှိသောနေရာ ဖြစ်နေသည်။

ချင်းလူမျိုးများအများစုမှာ ချင်းပြည်နယ်မှလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နှိပ်ကွပ်မှုများမှ ကင်းလွတ်ရန် မိနီရစ်သို့ ထွက်ခွာလာခဲ့ကြသော်လည်း၊ မိနီရစ်တွင် ညှဉ်းပန်းမှု၊ ဆိုးရွားသော လူမျိုးရေးခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ဘာသာရေးနှိပ်ကွပ်မှုများဖြင့် ရင်ဆိုင်ရပြန်သည်။ တရားဝင်နေထိုင်ခွင့် မရှိခြင်းနှင့် လူမျိုးခွဲခြားဆက်ဆံမှုများက ချင်းလူမျိုးများ အလုပ် အကိုင်ရှာဖွေရာ၊ နေအိမ်ရှာရာနှင့် ပညာရေးရှာဖွေရာတို့တွင် တားဆီးပိတ်ပင်မှုများ ဖြစ်စေ သည်။ ရံဖန်ရံခါ “နိုင်ငံခြားသားဆန့်ကျင်”သည် လှုပ်ရှားမှုများအတွင်း၊ မိနီရစ်စေတနာ့ ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မိနီရစ် အာဏာပိုင်များက ချင်းလူမျိုးများအား ပစ်မှတ်ထား၍ မြန်မာပြည်သို့ အတင်းပြန်ခိုင်းမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ကြသည်။ ထောင်ပေါင်းများစွာသော ချင်းလူမျိုးများမှာ မိနီရစ်စေတနာ့ဝန်ထမ်း အဖွဲ့အစည်းများနှင့် မိနီရစ်အာဏာပိုင်များ၏ ရှာဖွေဖမ်းဆီးပြီး မြန်မာပြည်သို့ အတင်းပြန်ခိုင်းခြင်းကိုခံရသည်။

မိနီရစ်ရှိ ချင်းလူမျိုးများတွင် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုနှင့် လုံလောက်သော လူသားများဆိုင်ရာကူညီထောက်ပံ့ပေးမှုများ မရှိပဲကင်းမဲ့နေသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေက ချမှတ်ထားသည့် ဒုက္ခသည်များကိုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ခြင်းများကို လိုက်နာခြင်းမရှိချေ။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၁၉၅၁ ဒုက္ခသည်များ အနေအထားနှင့် သက်ဆိုင်ရာသဘောတူညီစာချုပ် (သို့) ၎င်းစာချုပ်၏ ၁၉၆၇ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီစာချုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်တို့ကို သဘောတူ လက်မှတ် ရေးထိုးထားခြင်းမရှိပေ။ ချင်းလူမျိုးများသည် မိနီရစ်အာဏာပိုင်များနှင့် ညှိနှိုင်းပြီးလုပ်နေသည်။ မိနီရစ်စေတနာ့ဝန်ထမ်း အဖွဲ့အစည်းများ၏ အတင်းပေးပို့မည်ဆိုသည်၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် လူမျိုးရေးခွဲခြားဆက်ဆံမှုများဒဏ်ကို ရင်ဆိုင်နေရသည်။

ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံးရှိသည့် နယူးဒေလီသို့ ၂၂၄၆၀ ကီလိုမီတာကြာအောင် လမ်းလျှောက်ပြီးသွားနိုင်သည့် ချင်းလူမျိုးများသာလျှင် ဒုက္ခသည် အဖြစ်လျှောက်ဆိုထားနိုင်ခြင်း၊ တတိယနိုင်ငံသို့အခြေချနိုင်ရန် စာနာထောက်ထား စဉ်းစား ပေးခြင်းကိုလုပ်နိုင်ကြသည်။ ဒါကြောင့်၊ ချင်းလူမျိုး ၁၈၀၀ ခန့်သည် နယူးဒေလီသို့ ရောက်ရှိပြီး၊ ၎င်းထဲမှ ၁၀၀၀ ဦးမှာ

ဒုက္ခသည်များအဖြစ်သတ်မှတ်ပေးခြင်းခံရသည်။ ချင်းလူမျိုး ၃၀၂၀၀၀ ခန့်သည် မလေးရှားသို့ ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ခံယူရန်ထွက်ခွာသွားကြပြီဖြစ်သည်။

မိနီရမ်တွင် ပြည်နယ်နှင့်ဖယ်ဒရယ်အစိုးရသည် နယ်စပ်၌ ချင်းလူမျိုးများက ဒုက္ခသည်များ အဖြစ်နေထိုင်ခြင်းကို အသိအမှတ်မပြုသည်။ အပြင်၊ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံးကိုလည်းဝင်ရောက်ခွင့်မပြုပေ။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်း မပြုသော်လည်း၊ လွတ်လပ်မှုကို ခြိမ်းခြောက်ခံရပြီး မိမိတို့အသက်ဘေးအန္တရာယ်နှင့် ရင်ဆိုင်ရသော နိုင်ငံရေးခိုလှုံခွင့် တောင်းခံ သူများနှင့်ဒုက္ခသည်များကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေကို လိုက်နာရမည်တာဝန်ရှိသည်။

ဆင်းရဲလှသော ချင်းပြည်နယ်ရှိ အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုများနှင့် ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှုများသည် ချင်းလူမျိုးများ အစုလိုက်အပြုံလိုက်ထွက်ခွာနေမှုများကို ရပ်တန့်နှေးကွေး သွားစေမည် မဟုတ်ချေ။ မိနီရပ်ပြည်သူများကြည်ဖြူလက်ခံလာမှု၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံမိနီရမ်အစိုး ရတို့၏ ကာကွယ်ပေးမှု (သို့) ပြင်ပရှိ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားကူညီမှုများ မရရှိသရွေ့ မိနီရမ်ရှိချင်းလူမျိုးများသည် မသေချာမရေရာသော ဘဝတွင်နှစ်မြုပ်နေကြရမည် ဖြစ်သည်။ မိနီရမ် အိန္ဒိယတွင် လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က မေးမြန်းခဲ့သည်။ ချင်းအမျိုးသမီး အရ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ မေ့ကျန်ရစ်ထားတဲ့လူတွေလိုပါပဲ။

အကြံပေးချက်များ

နိုင်ငံတော်ရေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီသို့

- လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်သည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာမှ အပဖြစ်သော သတ်ဖြတ်ခြင်းများ၊ ပရမ်းပတာ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်မှု၊ အကျဉ်းသားများကို နှိပ်စက်မှုနှင့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှု၊ ရက်စက်သောစစ်သားစုဆောင်းရေး မူဝါဒများ၊ အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးစေခြင်းမှု၊ ဆန့်ကျင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များအား ပြင်းထန်စွာ အရေးယူလှုံ့စားချေမှု၊ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်၊ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ သွားလာမှုများ အပေါ် ချုပ်ချယ်မှု၊ အဓမ္မခြိမ်းခြောက်တောင်းယူခြင်း၊ လုံလောက်သောပေးလျှော်မှုနှင့် ဥပဒေအရမဟုတ်ပဲ ပစ္စည်းဥစ္စာများကို သိမ်းပိုက်ခြင်း တို့ကိုရပ်တန့်စေရန် ဗမာစစ်တပ်အဖွဲ့ဝင်များနှင့် အစိုးရအရာရှိများကို လူသိရှင်ကြားအမိန့် ပေးရမည်။
- လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုဆိုင်ရာစွပ်စွဲချက်များကို စုံစမ်းရန်၊ အရေးယူရန်နှင့် ဖြေရှင်းရန် တရားဝင်ပြီး သိသာပွင့်လင်းသောဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သောဘောင်ကို ပေါ်ပေါက်စေရမည်။ တပ်မတော်အရာရှိများအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု များကို ကျူးလွန်သည်မည်သူ့ကိုမဆို သင့်လျော်သော အပြစ်ပေး အရေးယူခြင်းများကို လုပ်ဆောင်သွားရမည်။
- မြန်မာပြည်ရှိ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေကို လေ့လာမည်။ ကုလသမဂ္ဂ အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိအား ချင်းပြည်နယ်သို့ သွားရောက်ခွင့်ပြု ရန်ဖိတ်ခေါ်ပါ။ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းရန် ချင်းပြည်နယ် နေရာအနှံ့ကို သွားခွင့် ပြုရမည်။
- အကျဉ်းသားများအား နှိပ်စက်မှုနှင့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုတို့ကိုရပ်ပါ။ ချင်းပြည်နယ် ရှိ အကျဉ်းသားများကို လုံလောက်သော အစားအစာ၊ ရေ၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ များရရှိစေရန် ကြိတ်မတ်ပြီး၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းမှ ကင်းဝေးရေးအပါအဝင် အကျဉ်း သားများ၏ အခွင့်အရေးများကိုလေးစားလိုက်နာရန် သေချာစီစဉ်ဆောင်ရွက်ရမည်။
- အတင်းပေါ်တာဆွဲခြင်း၊ စစ်တပ်နှင့်လမ်းများဆောက်လုပ်ရာ၊ တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် အတင်းလုပ်အားပေးစေခြင်းများနှင့် ရွာသားများကို ကြက်ဆုပ်နှင့်လက်ဖက်များစိုက်ခိုင်းခြင်း အပါအဝင် အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေး စေခြင်းမှုအားလုံး ကိုရပ်စဲရမည်။ လုံလောက်သောလျော်ကြေးမပေးပဲ အိမ်ရာမြေသိမ်းပိုက်ခြင်းကို ရပ်ဆိုင်း ရမည်။
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ချုပ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များအား ဖိတ်ခေါ်ပြီး၊ အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးစေခြင်းမှုစွပ်စွဲချက်များကို လေ့လာစုံစမ်းသိရှိနိုင်ရန် ပြည်နယ် အနှံ့ သွားလာခွင့်ပေးပါ။
- ချင်းလူမျိုးများကို တရားမဝင် တားဆီးပိတ်ပင်ကန့်သတ်မှုများမလုပ်ဘဲ လွတ်လပ်စွာ ဆက်သွယ်၊ ဖွဲ့စည်း၊ စည်းရုံး၊ သွားလာနိုင်ရန်ခွင့်ပြုပါ။ အထူးသဖြင့် ဘာသာရေး ဆိုင်ရာ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာနှင့် စည်းရုံးရေးဆိုင်ရာများကို လွတ်လွတ်ခွင့်ပေးပါ။
- အသက် ၁၈ နှစ်အောက် ကလေးများအား စစ်သားစုဆောင်းခြင်းကို ချက်ချင်းရပ်တန့် ကရပါ။ စစ်တပ်ထဲက အသက် ၁၈ နှစ်အောက် ကလေးများအားကို ပြန်လွှတ်ပေး ပါ။ အသက် ၁၈ နှစ်အောက် ကလေးများအားစုဆောင်းနေသည့် မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ် ကိုမဆို ထိထိရောက်ရောက် အရေးယူအပြစ်ပေးခြင်းများ လုပ်ဆောင်ရမည်။
- ချင်းပြည်နယ်ရှိ အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုကို ကူညီပေးမည်။ လူသားချင်းစာနာထောက် ထားမှုများနှင့် အစားအစာဖြန့်ဝေပေးမှုများကို ထိရောက်စွာလုပ်နိုင်ရန် ကြိတ်မတ် ဆောင်ရွက်ရမည်။ အစာရေစာငတ်ပြတ်နေသည့်နေရာဒေသသို့ အစားအစာဖြန့်ဝေခြင်း ကို နှောင့်ယှက်ခြင်းများအား ကာကွယ်ပါ။
- ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုများ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အဖွဲ့များကို ချင်းလူမျိုးများ၏ လိုအပ်ချက်များအား အကဲဖြတ်နိုင်ရန်နှင့် အထောက်အကူပေးနိုင်ရန် ခွင့်ပြုပါ။ အထူးသဖြင့်

အစာငတ်ပြတ်မှုများ လတ်တလောဖြစ်ပွားရာ နေရာများသို့ သွားခွင့်ပြုပါ။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုများ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အဖွဲ့များ၏ အကြံပေးချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် အားကြီးမာန်တက်လုပ်ဆောင်ပါ။

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (ဗဟို နှင့် ချင်းအမျိုးသား စစ်တပ်(ဗဟို) သို့

- ခန္ဓာကိုယ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ၊ အနှောင့်အယှက်ပေးမှုများနှင့် ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူခြင်းများအပါအဝင် အရပ်သားများအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအားလုံးကို ရပ်ဆိုင်းစေရန် ချင်းပြည်နယ်တွင်လူပုဂ္ဂိုလ်များနေသော စစ်တပ် အဖွဲ့ဝင် များအားလုံးကို အမိန့်ပေးပါ။ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအား ကျူးလွန်သူ မည်သူ့ကိုမဆို သင့်လျော်သော အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများပြုလုပ်ပါ။

အိန္ဒိယအစိုးရသို့

- ၁၉၅၁ ဒုက္ခသည်များ အနေအထားနှင့် သက်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီစာချုပ် (သို့) ၎င်းစာချုပ်၏ ၁၉၆၇ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီစာချုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲ စာချုပ်တို့ကို သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးပါ။ ပြည်တွင်းဥပဒေအတွင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာကျင့်ထုံး ဥပဒေနှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုခြင်းကို ထည့်သွင်းထားရှိရန်နှင့် နိုင်ငံရေး ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများကို ဖော်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် သဘောတူညီစာချုပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဖို့ တရားဝင်ဘောင်ကို ထုတ်ဖော်အတည်ပြုပါ။
- ချင်းဒုက္ခသည်များနှင့် နိုင်ငံရေး ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများအား မြန်မာပြည်သို့အတင်း ပြန်ခိုင်းခြင်းများကို မပြုနိုင်ရန် ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော လူပုဂ္ဂိုလ်များ ကို ရပ်တန့်စေခြင်းဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ပါ။
- ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံးကို မိမိရမိသို့ ချင်းလူမျိုးနိုင်ငံရေး ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများ၏ အနေအထားကို အကဲဖြတ်ဖို့ရန် သွားခွင့်ပြုပါ။ ချင်းလူမျိုး နိုင်ငံရေး ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများမှ မိမိတို့ဒုက္ခသည်အနေအထားအတွက် အကဲဖြတ် ဆုံးဖြတ်ပေးခြင်းခံယူရာတွင် နှောင့်ယှက်ခံရခြင်း၊ ပိတ်ပင်ခံရခြင်းများ မရှိစေရန်သေချာဆောင်ရွက်ပါ။
- ချင်းဒုက္ခသည်များနှင့် နိုင်ငံရေးခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများအား သမားရိုးကျ ကူညီ ထောက်ပံ့မှုများကို ပေးနိုင်ရန်လူသားချင်းစာနာထောက်ထား မှုကိုယ်စား လှယ်များကို မိမိရမိသို့သွားခွင့်ပြုပါ။
- ချင်းလူမျိုးများအား အတင်းပြန်ခိုင်းခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများ၊ တိုက်ခိုက်ခြင်းများ၊ အတင်းနှင်ထုတ်ခြင်းများ၊ ပရမ်းပတာဖမ်းဆီးခြင်းများကို ရပ်ဆိုင်းစေရန် မိမိရမိပြည် နယ်အစိုးရကို ပြောဆိုပါ။ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများနှင့်အညီ မိမိရမိရှိ ချင်းလူမျိုးများ လူမျိုးရေး ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများမှ ကင်းလွတ်စေရန် သေချာဆောင်ရွက်ပါ။
- အန္တရာယ်နှင့်မကင်းသော အလုပ်ခွင်များတွင် အလုပ်လုပ်နေသည့် ကလေးများကို ရွှေ့ဆိုင်းခြင်း၊ နေရာပြန်လည်ချထားခြင်းများကို အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ဥပဒေနှင့် အညီပြုမူဆောင်ရွက်သွားရန် မိမိရမိအစိုးရကို ဖိအားပေးပါ။
- ကလေးများအားလုံးကို သက်သေခံကတ်ပြားများ တောင်းဆိုခြင်းမရှိပဲ မူလတန်း ကျောင်းပညာသင်ယူနိုင်ရန် မိမိရမိအစိုးရမှ ဆောင်ရွက်သွားဖို့ ပြောဆိုပါ။

မိမိရမိပြည်နယ်အစိုးရသို့

- နှိပ်ကွပ်မှုနှင့် ညှဉ်းဆဲမှုအာဏာကို ရင်ဆိုင်ရသည် ချင်းလူမျိုးများအား မြန်မာပြည်သို့ ပေးပို့ခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းပါ။
- မိမိရမိအာဏာပိုင်များ၊ ဗြဟ္မာ့သို့သော မိမိရမိစတုဂံဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းများမှ ချင်းလူမျိုးများအား ပရမ်းပတာဖမ်းဆီးခြင်းများ၊ အတင်းနှင်ထုတ်ခြင်းများ၊ တိုက်ခိုက် ခြင်းများ၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများ၊ ချင်းလူမျိုးများအား အတင်းပြန်ခိုင်းခြင်းအားလုံးကို ရပ်တန့်ရမည်။
- တခြားလူတွေ၏ အခွင့်အရေးများမချိုးဖောက်နိုင်ရန် စေတနာ့ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းများ ကို စောင့်ကြည့်ရမည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများအတွက် မကျေနပ်ချက်များကို တိုင်ကြားခြင်းအား မှတ်တမ်းတင်နိုင်ရန် စနစ်ကိုတီထွင်ဖော်ထုတ်ရမည်။
- မိမိရမိတွင် ချင်းအသိုင်းအဝိုင်းကို ခွဲခြားဆက်ဆံသောကျင့်စဉ်များပပျောက်သွားစေမည် ကျင့်စဉ်များကို မြေတောင်မြှောက်ပေးပါ။
- ချင်းအလုပ်သမားများ အလုပ်သမားကာကွယ်မှုများရရှိရန်နှင့် အလုပ်လုပ်ခွင့်ရရှိရန် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးပါ။ အလုပ်ခွင်တွင် လူမျိုးခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများနှင့် ညှဉ်းပန်းမှုများ ကြုံတွေ့ရင်ဆိုင်နေရသည် ချင်းအလုပ်သမားများ မကျေနပ်ချက်များကို တိုင်ကြား နိုင်ရန်ယန္တရားကိုလုပ်ဆောင်ပါ။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ဥပဒေနှင့်အညီ အန္တရာယ်နှင့်မကင်း သော အလုပ်ခွင်များတွင် အလုပ်လုပ်နေသည့် ကလေးများကို ရွှေ့ဆိုင်းခြင်း၊ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းများကိုပြုမူပါ။
- ကလေးများအားလုံးကို ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အခြား အိမ်တွင်းရေး အကြမ်းဖက်မှုအစရှိသည်တို့ကို ဖြေခြင်းနိုင်ခွင့်ကို ရရှိခြင်းအပါအဝင် လူမှုရေးလုပ် ဆောင်မှုများအားလုံးကို တန်းတူညီမျှ ရရှိအောင် လုပ်ဆောင်ပေးပါ။ ကလေးများ အားလုံးကို သက်သေခံကတ်ပြားများ တောင်းဆိုခြင်းမရှိပဲ မူလတန်း ကျောင်းပညာ သင်ယူခွင့်ကိုပေးပါ။

- ချင်းလူမျိုးများအား အရပ်သင်္ချိုင်းကုန်းကိုသုံးခွင့်ပြုရန်နှင့် ချင်းဘုရားကျောင်းများကို ထိန်းသိမ်း လုပ်ဆောင်သွားနိုင်ရန်ခွင့်ကို ပေးပါ။

ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံးသို့

- အိန္ဒိယအစိုးရအား ၁၉၅၁ ဒုက္ခသည်များ အနေအထားနှင့် သက်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီစာချုပ်ကို သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးစေရန်နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေကို လေးစားလိုက်နာရန် လှုံ့ဆော်ပါ။ အိန္ဒိယ အစိုးရအား အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိချင်းဒုက္ခသည်များနှင့် နိုင်ငံရေး ခိုလှုံခွင့်တောင်း ခံသူများ အထူးသဖြင့် မိမိရိပ်ရိပ်ချင်းများအား အတင်းနှင့်ထုတ်ခြင်းများကိုကာကွယ်ရန်နှင့် ရပ် တန့်စေရန်အားပေးပါ။
- အိန္ဒိယနှင့်မိမိရိပ်ရိပ်အစိုးရများဖြင့်ပူးပေါင်း၍ ပညာပေးနိုးကြားလှုံ့ဆော်ခြင်းလှုပ်ငန်းများကို ဒုက္ခသည်များနှင့် နိုင်ငံရေးခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများ နေထိုင်ရာ အိန္ဒိယအရှေ့မြောက် နှင့်မိမိရိပ်ရိပ်များတွင် အနှောင့်အယှက်မရှိပဲ သွားရောက်နိုင်ရန် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ပါ။
- အရပ်သားများ ဒုက္ခသည်များနှင့် နိုင်ငံရေး ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများ၏ အခွင့်အရေး များ၊ ကာကွယ်မှုလိုအပ်ချက်များကို သိရှိနားလည်နိုင်ရန်မိမိရိပ်ရိပ်တွင် လူထုများအား ပညာပေးလှုံ့ဆော်မှုများအား သွားရောက်လုပ်ကိုင်ရန် ထောက်ပံ့ပါ။
- မိမိရိပ်အာဏာပိုင်များနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ ၂၉ ကဲ့သို့သော လူငယ်အဖွဲ့အစည်း များကို ဒုက္ခသည်များနှင့် နိုင်ငံရေး ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများ၏ အခွင့်အရေးများ၊ ကာကွယ်မှုလိုအပ်ချက်များအကြောင်း သင်တန်းများကိုပေးပါ။

အာဆီယံ၊ အမေရိကန်၊ ဥရောပသမဂ္ဂ၊ ဩစတေးလျ၊ ကနေဒါ၊ ဂျပန်နှင့် အခြားပတ်သက် နေသောနိုင်ငံများသို့

- မြန်မာပြည်အစိုးရအား အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးစေခိုင်းမှု၊ နှိပ်စက်မှုနှင့် ရက်စက်ကြမ်း ကြုတ်မှု၊ ပရမ်းပတာ ဖမ်းဆီး ချုပ်နှောင်မှု၊ ဆန့်ကျင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များအား ပြင်းထန်စွာ အရေးယူလုံခြုံစားချေမှု၊ ဘာသာရေး၊ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ သွားလာမှုများအပေါ် ချုပ်ချယ်မှု၊ အမေ့ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူခြင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာများကို သိမ်းပိုက်ခြင်း၊ ရက်စက်သောစစ်သားစုဆောင်းရေး မူဝါဒများ၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာမှ အပဖြစ်သော သတ်ဖြတ်ခြင်းများနှင့် အခြားညှဉ်းပန်းမှုများအားလုံးကို ချက်ချင်းရပ်ဆိုင်းရန် ဖိအား ပေးပါ။
- ချင်းပြည်နယ်တွင် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ရင်ဆိုင်နေရသော လူများကိုကူညီသော လူသားချင်း စာနာထောက်ထားကူညီမှုများကို မြှင့်တင်ပေးရန်နှင့် တပြိုင်နက်တည်းတွင် မလိုအပ်ပဲ အစိုးရ (သို့) စစ်တပ်အရာရှိများထံမှ နှောင့်ယှက်ဟန့်တားခြင်းများမရှိပဲ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားဖြန့်ဝေမှုများကို လွတ်လပ်စွာ လုပ်ဆောင်သွားရန်စီစဉ်ကြတ်မတ်ပေး ရမည်။
- မြန်မာအစိုးရမှ တိကျသည့်လူ့အခွင့်အရေးလိုအပ်ချက်များကို မလိုက်နာပါက ပစ်မှတ် ထားရှိသည့်ပိတ်ဆို့မှုများကို ကျင့်သုံးသွားရမည်။ ပိတ်ဆို့မှုများတွင် ညှဉ်းပန်းမှုများ အတွက် အပြစ်ရှိသည့် စစ်တပ်နှင့် အရပ်သားတာဝန်ရှိသူများအားလုံးကို ပစ်မှတ်ထား သည့် စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုများ ပါရှိသင့်သည်။ တာဝန်ရှိသူများအား စီးပွားရေး ပိတ်ဆို့မှုမှ ကင်းလွတ်ရန်ကူညီသူများ၊ သဘောတူသောသူများကိုပါ ပစ်မှတ်ထားရှိ ရမည်။ ထိုသို့စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုများကို တရားမျှတသောနည်းဖြင့် ဖော်ထုတ်ပြီး၊ ထိုပိတ်ဆို့မှုများကို ပုံမှန်လေ့လာစောင့်ကြတ်ခြင်းများထားရှိရမည်။
- အိန္ဒိယတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်ကိုက်ညီသည့် ကာကွယ်မှု များနှင့် ကူညီမှုများကိုပေးရန်နှင့်၊ နှိပ်စက်ခြင်းများအပါအဝင် နှိပ်ကွပ်မှုများကို ကြောက် ရွံ့နေရသည့် ချင်းလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးများကို ရင်းလင်းပြတ်သားစွာ ထောက်ခံပါ သည်ဆိုသည့် လူသိရှင်ကြားအဆိုပြုချက်များကို ထုတ်ပြန်ရမည်။
- အိန္ဒိယနှင့်မိမိရိပ်ရိပ်အစိုးရများအား မြန်မာပြည်တွင်နှိပ်ကွပ်မှုများနှင့် နှိပ်စက်မှုများကိုခံရ မည်ဖြစ်သည့် ချင်းများကို အတင်းပေးပို့ခြင်း၊ ပရမ်းပတာဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် အတင်းနှင့် ထုတ်ခြင်းတို့ကိုရပ်တန့်စေရန် တိုက်တွန်းခိုးဆော်ပါ။
- ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံးနှင့် လူသားချင်းစာနာကူညီ ထောက်ပံ့ သောကိုယ်စားလှယ်များက ဒုက္ခသည်များနှင့်နိုင်ငံရေး ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူ များကိုကာ ကွယ်ရန်နှင့် ကူညီပေးရန် မိမိရိပ်ရိပ်နှင့်အခြားအရှေ့မြောက်ဒေသသို့ သွားရောက်နိုင်ခွင့် ရရှိရန် အိန္ဒိယနှင့်မိမိရိပ်ရိပ်အစိုးရများကို အားပေးပါ။
- ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ထောက်ပံ့အားပေးပါ။

¹ မြန်မာပြည်တွင်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားကူညီမှုများအတွက် ပိုမိုအသေးစိတ်ကျသောအကြံပေးချက်များကိုသိလိုလျှင် လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့၊ အရေးယူနှိမ်နင်းမှုကြီး -၂၀၀၇ မြန်မာပြည် လူထုဆန္ဒပြ မှုများအပေါ် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှု၊ အတွဲ ၁၉၊ နံပါတ် ၁၈ (ဂ)၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၀၇၊ <http://hrw.org/reports/2007/burma1207/>၊ စာမျက်နှာ ၁၂၅၊ ဆိုင်ကလုံးဖြစ်ပွားပြီးနောက်ပြန်လည်နေရာချထားရေးအပေါ် အကျိုးရှိမှုများအား လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့မှ ရေးသည့်စာ၊ ဇူလိုင် ၂၂၊ ၂၀၀၈၊ <http://www.hrw.org/en/news/2008/07/22/letter-donors-reconstruction-after-cyclone-nargis> တို့ကိုကြည့်ပါ။

² ပိတ်ဆို့မှုများတွင်ပါရှိသည့်ပတ်သက်၍ ပိုမိုအသေးစိတ်ကျသောအကြံပေးချက်များကိုသိလိုလျှင် လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့၊ အရေးယူနှိမ်နင်းမှုကြီး -၂၀၀၇ မြန်မာပြည် လူထုဆန္ဒပြ မှုများအပေါ် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှု၊ အတွဲ ၁၉၊ နံပါတ် ၁၈ (ဂ)၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၀၇၊ <http://hrw.org/reports/2007/burma1207/>၊ စာမျက်နှာ ၁၂၃၊ ကိုကြည့်ပါ။